

За результатами дослідження, поданими в даній статті, можна зробити такі висновки. Ефективність функціонування виробничих організацій в умовах постіндустріальної економіки значною мірою забезпечується використанням збагаченого за методами соціально-економічного механізму мотивації трудової поведінки працівників. Для адекватної реакції на ускладнення і посилення ролі людини у забезпеченні життєдіяльності організацій та докорінну зміну природи мотивації її поведінки необхідно розробити нові способи узгодження інтересів виробничої організації з інтересами і потребами її працівників і відповідну їм систему інструментів та методів активізації трудової поведінки останніх.

При розбудові такої системи необхідно враховувати її соціально-економічний характер, надбання теорій мотивації, необхідність подолання опору при її впровадженні на конкретних підприємствах.

Запропонована у статті модель соціально-економічного механізму мотивації створює теоретичну основу для подальших досліджень у цій сфері, дозволяє проводити аналіз ефективності існуючого механізму мотивації, розробляти практичні рекомендації щодо його удосконалення.

Література: 1. Блауберг И. В. Становление и сущность системного подхода / И. В. Блауберг, Э. Г. Юдин. — М.: политиздат 1973. — 224 с. 2. Бовыкин В. И. Новый менеджмент: Управление предприятиями на уровне высших стандартов. — М.: ОАО "Изд. "Экономика", 1997. — 368 с. 3. Управление персоналом. Учебное пособие / Под ред. Б. Ю. Сербиновского и С. И. Самылина. — М.: "Издательство Приор", 1999. — 432 с. 4. Социально-экономический механизм повышения эффективности материального производства в условиях интенсификации: [Межвуз. сб.] / Редкол.: В. И. Батрасов (отв. ред.) и др. — Горький: ГГУ, 1985. — 86 с. 5. Попов М. И. Механизмы социально ориентированного управления экономикой в регионе: Монография / М. И. Попов, Л. И. Рисухин. — Луганск.: Изд. СЧУ им. В. Даля, 2001. — 128 с. 6. Экономическая социология / Под ред. В. Е. Пилипенко. — К.: МАУП, 2002. — 296 с. 7. Дорошина М. С. Управление экономическими та социальными процессами предприятия. Монография. — Харьков: ХДЕУ, 2002. — 432 с. 8. Словарь русского языка. В 4 т. Т. 2. / Под ред. А. П. Евгеньевой. — М.: Русский язык, Полиграфресурсы, 1999. — 736 с. 9. Новый экономический и юридический словарь / Под ред. А. Н. Азриляна. — М.: Ин-т новой экономики, 2003. — 1088 с. 10. Славинская Л. О. О понятии хозяйственного механизма // Экономические науки. — 1979. — №2. — С.28. 11. Механизм управления промышленным производством: Теория и практические проблемы / Под ред. проф. И. Мокана. — Кишинев: Картия Молдовена, СКЭ, 1977. — 122с. 12. Механизм хозяйствования социалистического предприятия/ Научн. ред. Ю. М. Зиновьев. — Горький: Волго-Вятск. кн. изд., 1976. — 152 с. 13. Бесперстова Е. А. Социально-экономические факторы в механизме стимулирования труда // Сб. статей "Социально-экономический механизм стимулирования труда". Вып. 2. / Отв. ред. А. П. Бычков — Томск: Изд. Томск. ун-та, 1981. — С. 45 — 49 14. Шандова Н. В. Визначення механізму прогнозування показників розвитку виробництва//Актуальні проблеми економіки.— 2004. — №2 (32). — С. 182 — 189. 15. Гончаров Г. О. Мотиваційний механізм трудової діяльності в умовах становлення ринкового господарства. Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.01.01 — К.: Ун-т ім. Т. Шевченка, 1999. — 20 с. 16. Косалс Л. Я. Социальный механизм инновационных процессов / Ред. Р. В. Рынкина. — Новосибирск: Наука, 1989. — 248 с. 17. Рассуждай Л. Н. Организационно-экономические основы экономического механизма реструктуризации угольной промышленности. // Сб. научн. трудов. "Социально-экономические аспекты промышленной политики". — Донецк, 2001. — С.29 — 40. 18. Лафта Дж. К. Менеджмент: Учебн. — М.: ПБОЮЛ Григорян А. Ф., 2002. — 264 с. 19. Путятин Ю. А. Финансовые механизмы стратегического управления развитием предприятия: Монография / Ю. А. Путятин, А. И. Пушкарь, А. Н. Тридед. — Харьков: Основа, 1999. — 488 с. 20. Механизм социально-экономического развития региона: [Межвуз. сб.]. — Томск: Изд. Томск. ун-та, 1983. — 232 с. 21. Социальный ме-

неджмент: Уч. пособие / Под ред В. Н. Иванова, В. И. Патрушева. — М.: Высшая школа, 2001. — 208 с. 22. Теория управления: Учебник / Под общ. ред. А. Л. Гапоненко, А. П. Панкрухин. — М.: РАГС, 2003. — 558с. 23. Державне управління і менеджмент: Навч. посібник / Г. С. Одінцова, Г. І. Мостовий, О. Ю. Амосов; [Заг. ред. Г. С. Одінцової. — Харків:ХарІУАДУ, 2002. — 492 с. 24. Коротков Э. М. Концепция менеджмента. — М.: Экономика, 1997. — 290 с. 25. Пономаренко В. Мотивация труда на предприятиях рыночной экономики / В. Пономаренко, С. Довбня, И. Клименко // БизнесИнформ. — 1998. — №13-14. — С. 118-121. 26. Шаульська Л. В. Мотиваційний механізм ефективного використання трудового потенціалу / Л. В. Шаульська, Н. В. Романова / 36. наук. праць. Вісник Техноло-гічного університету Поділля. Сер. "Економічні науки". — 2003. — №4. — Ч.1. — Т.2. — С.36 — 39. 27. Кондратьева Т. В. Учет активности человека в организационных системах / Т. В. Кондратьева, Н. В. Константинова // Механизмы функционирования организационных систем: теория и приложения/ Отв. ред. В. Н. Бурков, О. И. Авен. — М.:ИПУ, 1982. — 126 с. 28. Дерябин В. С. К вопросу о механизме социалистического соревнования// Сб. статей "Социально-экономический механизм стимулирования труда".Вып.1. — Томск: Изд. Томск. ун-та, 1980. — С. 73 — 79. 29. Гніденко О. А. Мотивація ефективної праці в сільськогосподарських підприємствах. Автореф. дис...канд. екон. наук — Кіровоград: ДТУ, 2001. — 20 с. 30. Зинченко Г. П. Социология для менеджеров. — Ростов-на-Дону: Феникс, 2001. — 252 с. 31. Дворецька Г. В. Соціологія: Навч. посібн.— К.:КНЕУ, 1999. — 340 с. 32. Гущина И. Трудовая мотивация как фактор повышения эффективности труда //Общество и экономика — 2000. — №1. — С. 169 — 174. 33. Гладышев А. Г. Социальное управление. Теория и методология: Уч. пособие. Ч.2. / А. Г. Гладышев, В. Н. Иванов. — М.: Муниципальный мир, 2003. — 316 с. 34. Основы управления: Учебн. / Под ред. В. П. Радукіна. — М.: Высшая школа, 1986. — 271 с. 35. Уколов В. Ф. Теория управления: Учебн. — М.: Экономика, 2003. — 575 с. 36. Наумік К. Г. Розвиток мотивації персоналу підприємства: Автореф. дис...канд. екон. наук — Харків: ХДЕУ, 2003. — 20 с. 37. Пономаренко В. С. Стратегічне управління підприємством. — Харків: Основа, 1999. — 620 с. 38. Друкер П. Ф. Практика менеджмента: Уч. пособие / Пер. с англ. — М.: Изд. дом "Вильямс", 2000. — 398 с. 39. Кузьман А. Экономические механизмы / Под ред. И. И. Хрусталева. — М.:Прогресс Универс, 1993. — 188 с.

Стаття надійшла до редакції
06.04.2006 р.

УДК 004:338(477)

Сазонець О. М.

ШЛЯХИ ПРИСКОРЕННЯ ПРОЦЕСУ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

In the article the problems of transition of the modern society to the status of information one are characterized. Basic regulations of the Ukrainian legislation concerning the state support of the process of the information the economy of Ukraine are analyzed. The proposals as for perfection of the mechanism of formation the information systems at the modern enterprises are given.

Однією з характерних тенденцій розвитку суспільства в ХХ столітті і визначальному напрямку в ХХІ є широка інформатизація різноманітних сфер діяльності людини. На сьогодні клас автоматизованих завдань значно розширився [1]. Створено спеціальні інформаційно-обчислювальні комплекси для вирішення багатьох економічних завдань. У першу чергу, це викликано необхідністю підвищення продуктивності праці людини.

© Сазонець О. М., 2006

Увесь розвиток людства, у тому числі і в економіці, визначається зараз і буде визначатися наступне десятиріччя досягненням нового якісного рівня одразу двома фундаментальними процесами: розвитком нових технологій, в першу чергу, інформаційних, та швидкою глобалізацією економіки, що зараз спирається на перший процес. Розгляду та аналізу цих питань приділено багато уваги вченими всього світу [2 – 5]. Однак необхідно більш конкретно розглянути їх у світлі рішень вітчизняних законодавчих органів з цієї тематики та нових пропозицій щодо вдосконалення механізму інформатизації на підприємстві.

Розвиток інформаційних технологій у середині 90-х років призвів до фактичного створення найбільш розвиненою частиною людства інформаційного суспільства. Ефективність функціонування економіки багато в чому залежить від ступеня інформатизації її галузей.

Основні напрями розвитку інформаційного суспільства в нашій країні сформульовані в Законі "Про Національну програму інформатизації" [6] і в Законі "Про Концепцію Національної програми інформатизації" [7]. В Законах подано концепцію Національної програми інформатизації, завдання законодавства щодо цієї програми, поняття замовника та керівника програми, галузеві, регіональні проекти, положення щодо закупівлі та використання програмних, технічних та інших засобів, дано пояснення порядку здійснення фінансового забезпечення, економічного стимулювання, контролю за виконанням завдань програми. Окремий розділ програми присвячено міжнародному співробітництву при виконанні програми.

Для упорядкованості електронних ресурсів органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших юридичних осіб публічного права, доступ до яких здійснюється через телекомунікаційні мережі загального користування, а також електронних ресурсів приватної форми власності, організовано Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів [8].

Глибокі якісні зрушення, притаманні інформаційному суспільству, в той же час потребують необхідності забезпечення безпеки інформаційних ресурсам. Значну роль у цьому процесі повинні відіграти міжнародні організації. 28 січня 1981 року Радою Європи було прийнято Конвенцію про захист осіб стосовно автоматизованої обробки даних особистого характеру. До цієї Конвенції Україна теж має приєднатися [9]. 23 листопада 2001 року Радою Європи прийнято Конвенцію про кіберзлочинність, яку ратифіковано і на Україні.

У 2006 році повинно бути завершено будівництво транспортної мережі для цифрових технологій до усіх райцентрів. А також закінчити побудову вузлів доступу до мережі Інтернет через АТС та запровадження технології xDSL у великих містах. Буде забезпечено виділення частот для доступу до мережі Інтернет в усіх містах та райцентрах.

Згідно з положеннями Державної програми "Електронна Україна" на період до 2011 року заплановано розширення первинних мереж, запровадження конкуренції з метою повного забезпечення цифровими каналами за оптимальними цінами, повне покриття території країни мережами мобільного стільникового зв'язку, забезпечення побудови широкосмугової мережі стільникового зв'язку третього покоління у найбільших містах країни, впровадження надання послуги підключення до мережі Інтернет як універсальної послуги. Однак для цього необхідне удосконалення формування системи ресурсів статистичної інформації в Інтернеті, потрібні заходи щодо більшої її доступності, багато треба зробити у галузі земельної реформи, необхідний не тільки веб-портал земельних кадастрів, але і забезпечення можливості кожного громадянина ознайомитись з інформацією з цієї теми. Для цього слід провести роботу щодо розповсюдження інформації про користування Інтернет-ресурсами серед широких верств населення, включаючи сільську місцевість. Можна скористатися діяльністю студентських бригад, що проходять педагогічну практику. Це також може послужити виконанню державної програми щодо створення курсів для безкоштовного навчання населення всієї країни початковим знанням щодо інформаційних комп'ютерних технологій.

Перехід країни до статусу інформаційного суспільства неможливий без оволодіння усім населенням комп'ютерною писемністю, для чого передбачене створення мережі громадських комп'ютерних центрів в усіх населених пунктах країни для навчання дорослого населення.

Нещодавно США звернулися у Всесвітню торговельну організацію з пропозицією оголосити Інтернет-зону, вільною від оподаткування. Якщо ж такі норми будуть прийняті, то вони не повинні руйнувати саму ідею створення глобальної мережі, бути простими і прозорими, вони повинні бути погоджені із США й іншими міжнародними партнерами. Дотримуючись цієї пропозиції, хотілося б відзначити необхідність скасування в нашій країні реєстрації як платників ПДВ осіб, що здійснюють постачання товарів через локальні і глобальні мережі. Це б уплинуло на найшвидший розвиток електронної торгівлі на Україні.

Певні кроки робляться державними органами в напрямку стимулювання впровадження новітніх технологій на українських підприємствах. Для створення сприятливого клімату для якнайшвидшого відновлення інформаційних технологій на підприємствах, ДПА внесло наступну пропозицію: "Витрати на придбання програмного забезпечення, що використовується в господарській діяльності платника і вартість якого менше 1000 грн, і відновлення даного програмного забезпечення включаються до складу валових витрат такого платника" [10].

Розвитку підприємницької діяльності у сфері інформаційно-комунікаційних технологій буде сприяти, зокрема, формування системи адміністративних, правових і економічних механізмів, які стимулюватимуть попит на інформаційну продукцію, залучення інвестицій в інформаційно-комунікаційні технології; розвиток конкуренції, просування вітчизняної продукції на міжнародний ринок; забезпечення оптимізації митного та податкового законодавства. При цьому необхідно розглянути можливість введення більш гнучкого порядку проведення амортизаційних відрахувань на програмні, комп'ютерні та телекомунікаційні засоби і спрощення процедури ввезення інноваційної продукції із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій. Для вдосконалення механізму формування інформаційних систем на підприємстві необхідно:

- встановити чіткий опис і контроль послуг щодо інформаційних технологій при взаємодії з постачальником цих послуг;
- проводити контроль задоволення кінцевих користувачів інформаційних технологій;
- поліпшити комунікацію між клієнтами та виконавцями інформаційних систем;
- впровадження інформаційних систем, архітектура яких підлягає легкій перебудові;
- удосконалювати систему планування бюджету щодо застосування інформаційних технологій з використанням останніх розробок математичних методів і моделей;
- підвищити відповідальність при встановленні нових апаратних засобів у підрозділах, які поставляють, так і у підрозділах, що замовляють;
- розвивати форми кредитування для придбання програмного забезпечення і формування мереж, стимулювання розвитку лізингу апаратних засобів;
- проводити більш глибоку деталізацію при відображенні функціонування апаратних засобів в операціях бухгалтерського обліку;
- удосконалювати систему кваліфікації і сертифікації кадрів щодо інформаційних технологій;
- проводити подальше впровадження Інтернет-технологій у проведення звітності підприємств.

Для втілення норм законодавства України у практику діяльності сучасних підприємств необхідне впровадження ефективного програмного забезпечення, що підтримує введені закони. Для цього при прийнятті нового законодавчого акта необхідне прийняття постанови про додаткові заходи сприяння розробки і впровадження програмного забезпечення, побудови мереж, конкретизації відповідальності за проведену роботу.

Таким чином, зроблено аналіз деяких питань розвитку інформаційного суспільства у нашій країні. Показано комплексність та масштабність цієї теми. Встановлено, що рішення проблем з цієї тематики потребує об'єднання зусиль науки та бізнесу, ініціювання та координації з боку державних та суспільних інституцій. Внесено деякі пропозиції для поліпшення впровадження інформаційних систем на підприємстві.

Література: 1. Сазонцев О. М. Інформаційні системи у фінансово-кредитних установах. — Дніпропетровськ, ДАУБП, 2000. — 94 с. 2. Глобалізація і безпека розвитку: Монографія / О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко та ін.; Керівник авт. колективу і наук. ред. О. Г. Білоус — К.: КНЕУ, 2001. — 732 с. 3. Информационные технологии и управление предприятием / В. В. Баронов, Г. Н. Калянов, Ю. Н. Попов, И. Н. Титовский — М.: Компания Айти, 2004. — 328 с. 4. Лук'яненко Д. Г. Глобальний контекст розвитку економіки України. Вчені записки: Наук. збірник. Вип. 2. — К.: КНЕУ, 1999. — С. 151 – 158. 5. Щедрин А. Н. Электронные информационные ресурсы в информационной экономике: Монография / НАН Украины. Ин-т экономики промышленности. — Донецк: ТОВ "Альматео" 2003. — 232 с. 6. Закон України "Про Національну програму інформатизації" // Відомості Верховної Ради. — 1998. — №27 – 28. — Ст. 181. 7. Закон України "Про Концепцію Національної програми інформатизації" // Відомості Верховної Ради. — 1998. — №27 – 28. — Ст. 182. 8. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів" від 17 березня 2004 р. №326, Київ // http://kmu.gov.ua/control/uk/publish/article/main?art=67487&cat_id=66960. 9. Постанова Верховної Ради України "Про Рекомендації парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні", м. Київ, 1 грудня 2005 року, №3175-IV // <http://iu.library/426429/492.html>. 10. Письмо Государственной налоговой администрации Украины от 23.03.2005 г. №2418/6/11-1116 "Относительно отражения в налоговом учете операций по приобретению и обновлению программного обеспечения".

Стаття надійшла до редакції
19.05.2006 р.

УДК 336.226.322 (477)

Кармінська-Белоброва М. В.

АНАЛІЗ ЗАСТОСУВАННЯ ПДВ ТА МОЖЛИВОСТІ ЗАМІНИ ІСНУЮЧОГО МЕТОДУ ОБЧИСЛЕННЯ ЗА ПЕРІОД 1991– 2003 РР.

In the article the value-added tax (VAT) as the source of state income, the problems and the factors of budgetary debt of VAT is examined. The influence of mechanism of VAT application on economic development of Ukraine is traced.

Жоден з податків, що стягуються в Україні, не викликає стільки дискусій, як податок на додану вартість (далі ПДВ). У нашій державі з моменту виходу Закону України "Про податок на додану вартість" №168/97 ВР 3 квітня 1997 р. [1, с. 56] економісти розділилися на дві групи — прихильників і супротивників ПДВ: з одного боку, не раз порушувалися питання про необхідність його скасування і запровадження податку з реалізації чи податку з продажу; з іншого — наводяться аргументи

на захист ПДВ, на користь його збереження у складі податкової системи України.

Аналіз теоретичних засад оподаткування доданої вартості дозволяє дійти висновку, що частина проблем оподаткування доданої вартості полягає не у податку, який застосовується, а в діючому механізмі адміністрування ПДВ: в особливостях об'єкта оподаткування, найбільш часто вживаних принципах утримання податку та методах обрахунку податкових зобов'язань.

Але на сьогодні дослідження з цієї проблеми обмежуються лише статтями та деякими розділами в підручниках і мають фрагментарний характер. Дослідження особливостей функціонування ПДВ були проведені в працях [2 – 7]. У той же час, на думку автора, ніхто не приділяє ретельної уваги розгляду проблем адміністрування ПДВ з урахуванням зміни умов ведення господарської діяльності.

Податкова система, поєднуючи в собі фіскальну та регулюючу функції, є однією з найбільш динамічних форм державного регулювання підприємницької діяльності, яка залежить від змін потреб у фінансових ресурсах і в господарській діяльності взагалі (особливо це стосується договірних відносин). Сьогодні особливості здійснення підприємницької діяльності (в частині податкового планування) призвели до посилення недоліків кредитного методу обчислення ПДВ, тому метою цієї статті є ретроспективний аналіз застосування ПДВ та розгляд найбільш доцільного в нинішній ситуації методу його обчислення.

Завданням даної статті є вивчення особливостей методу вираховування та кредитного методу обчислення ПДВ, визначення можливостей і передумов заміни існуючого методу обчислення.

Відповідно до прийнятої Організацією економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) класифікації, ПДВ входить у розряд податків на споживання і є загальним акцизом, яким обкладається вся система приватного та суспільного споживання.

Першість у винаході податку на додану вартість належить Франції. Винайшов цей податок французький фінансист М. Лоре. У 1954 р. він описав схему дії ПДВ і обґрунтував його переваги над податком з обороту, що виражаються в усуненні каскадного ефекту при стягненні останнього. Однак пізніше, через десять років, ПДВ застосовувався в локальному варіанті, а дослідним полігоном для його застосування послужила залежна від Франції африканська держава Кот-д'Івуар. У Франції в тому вигляді, який ПДВ має сьогодні, він був введений 1 січня 1968 року із набуттям чинності Закону П'ятої республіки №66-10 [8, с. 126].

Сьогодні ПДВ використовується в більшості європейських держав, у всіх країнах Європейського союзу, Японії, Індії, Індонезії, Бразилії, Колумбії, Греції й інших країнах Південно-Східного регіону, Африки та Америки.

Світовий досвід показав, що через високі фіксовані витрати й адміністративну складність цього податку його оптимальна ставка повинна становити 10 – 15%. Тільки в цьому випадку можливе зменшення витрат на його стягнення до 2% від одержуваних від нього доходів.

В Україні ПДВ був запроваджений Законом від 20.12.1991 р. Але вже у грудні 1992 р. недосконалість цього Закону обумовила необхідність ухвалення Декрету Кабінету Міністрів України "Про податок на додану вартість". Запровадження ПДВ на початку 1990-х рр. в Україні за наявності високих фінансових ризиків відіграло певну роль у загостренні проблеми вимивання обігових коштів підприємств та погіршення умов господарювання. Протягом 1995 – 1997 рр. відбувалося реформування податку на додану вартість. У 1995 р. знижено його ставку з 28 до 20% [2, с. 10]. У 1997 р. переглянуто ряд правових норм, що регулюють механізми визначення величини та порядку стягнення податку. Саме цей рік західні вчені назвали роком запровадження "класичного" ПДВ із застосуванням кредитного методу обчислення податкових зобов'язань.

Важкою проблемою в Україні є відшкодування ПДВ. Держава не виконує своїх обов'язків у цій сфері, за рахунок чого зростає термін заборгованості уряду перед платниками податків. Одна з моделей такого відшкодування була запропонована, зокрема, Постановою Кабінету Міністрів України №2215 від 7 грудня 1999 р. Ця Постанова дозволяла зараховувати суму експортного відшкодування за згодою платника по-